

**TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET**

KÄSKKIRI

06.01.2026 nr 1-2/26-002

**Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kui
raudtee ohutusasutuse järelevalve strateegia
kinnitamine**

Tulenevalt Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2018/761, 16. veebruar 2018, millega kehtestatakse ühised ohutusmeetodid riiklike ohutusasutuste poolt [...], artikli 3 punktide 1 ja 2 ning majandus- ja taristuministri 07. detsembri 2018 määruse nr 62 „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti põhimäärus“ § 5 lg 3 punkti 1 alusel:

kinnitan

1. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kui raudtee ohutusasutuse järelevalve strateegia (lisatud).

tunnistan kehtetuks

2. 30.06.2025. a otsuse nr 1-2/25-043.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristi Talving
peadirektor

Koostaja: Kadi Zavadskis

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kui raudtee ohutusasutuse järelevalve strateegia

Sisukord

Sissejuhatus	3
Järelevalve strateegia eesmärk.....	4
Järelevalve põhimõtted	6
Järelevalve meetodid	8
Järelevalve tööplaan.....	10
Järelevalve läbi viimine ja dokumenteerimise korraldamine	11
Järelevalve tulemuste hindamine	15
Koostöö raudteevaldkonna organisatsioonidega	17
Ohutusasutuse ennetus- ja teavitustegevused	18

Sissejuhatus

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi *TTJA*) ehitusosakond ja raudteeosakond täidavad vastavalt majandus- ja taristuministri 07.12.2018 määrusele nr 62 „**Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti põhimäärus**“ Eesti raudteesektori ohutuasutuse ülesandeid Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2016/798/EL raudteeohutuse kohta (ELT L 138, 26.5.2016, lk 102–149) toodule.

Raudteeosakonna vastutusalaks on raudteeseadusega TTJA-le pandud kõik ülesanded v. a raudteerajatiste kasutusõiguse andmine, s.h raudteeäärse kontrolli ja signaalimise, energia ning raudteeinfrastruktuuri allsüsteemide kasutuselevõtulubade väljastamine ja ehitusaegne järelevalve, mis on TTJA ehitusosakonna vastutusalaks.

Osakonna juhtimine, koosseis, tegevusvaldkond ja ülesanded on kehtestatud TTJA peadirektori poolt 19.09.2025 käskkirjaga nr 1-2/25-056 kinnitatud **osakondade põhimääruses**.

Käesolev Järelevalve strateegia dokument vaadatakse üle vähemalt 3 aastase intervalliga või olulise muudatuse korral. Dokumendi versioon, vastutaja ja muudatused on kajastatud osakonna kettal asuvas „**RO dokumentide register**“ dokumendis. Järelevalve strateegia avalikustatakse TTJA koduleheküljel.

Järelevalve strateegia eesmärk

Mõistlike järelevalve otsuste tegemiseks peame suutma vaadata kaugemale kui üks menetlus ning nägema laiemat pilti, mitte üksikute lahendamist vajavate probleemide jada. Peame planeerima järelevalve tegevust pikaajaliselt, terviklikult ning põhjalikele analüüsile tuginedes.

Seetõttu tugineme lisaks kehtivatele Euroopa Liidu ja Eesti regulatsioonidele, Euroopa Raudteemeti asjakohastele juhistele ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt koostatud dokumendile „Ettevõtluskeskkonna programm“, Kliimaministeeriumi koostatud „Transpordi- ja liikuvuse programm 2025-2028“ dokumendile, Vabariigi Valitsuse „Liiklusohutusprogramm 2026-2035“ dokumendile, üleriigilisele riskianalüüsile, TTJA strateegiale 2025-2030.

Meie täpsemad eesmärgid on järgmised:

- Teeme koostööd raudteesektoriga ohutusjuhtimise järjepidevaks parandamiseks. Selle jaoks panustame sektori regulaarsesse teavitamisse, toetame ettevõtete omavahelist kogemuste jagamist ning otsime võimalusi nii enda kui sektori jaoks koolituste korraldamiseks.
- Aitame tagada ohutust raudteel. Selleks analüüsime ohutsnäitajaid ja esitatud aruandeid, kaardistame riske, kontrollime raudteeliikluse, raudteeveo, raudteerajatiste ja raudteeveeremi vastavust nõuetele, tehnilise dokumentatsiooni ja tegevuseeskirja nõuetele vastavust ning töötajate nõutud pädevuse olemasolu. Ohutuse tagamise eesmärgil teeme vajadusel ettekirjutusi kiiruspiirangute muutmiseks raudteeseaduse § 35 lõike 5 alusel, piirame või sulgeme raudteeliikluse raudteeseaduse § 44 alusel.
- Kavandame ja hindame ohutuseesmärkide täitmist. Igal aastal vaatame üle ohutuseesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja koostame selleks plaani ohutusdirektiivi 2016/798 artikli 4 lõike 1 punkti f alusel. Lisaks koostame aastaaruande raudteeseaduse § 38 lõike 7 alusel, mille avaldame TTJA kodulehel.
- Hoiame raudteeliiklusregistri ja EL veeremiregistri (EVR) andmestiku ajakohasena. Selleks menetleme ettevõtjate poolt esitatud registrikande taotlused ja selgitame välja, milliste raudteerajatiste või raudteeveeremi osas vajab raudteeliiklusregister ja EL veeremiregister (EVR) täiendamist.

- Menetleme ühtseid ohutustunnistusi, ohutuslubasid ja tegutsemise ohutustunnistusi ning teostame regulaarset järelevalvet nende üle. Taotlusi menetleme Euroopa Raudteeameti poolt hallatavas One-Stop-Shop (edaspidi OSS) süsteemis ja TTJA järelevalve infosüsteemis (JVIS). Kaardistame ära olukorra, vajadusel küsime täiendavaid tõendeid ning kasutame saadud teavet süsteemselt ka edaspidi järelevalve käigus.
- Aitame kaasa ajaloolise raudtee, sealhulgas kitsarööpmeliste raudteede ohutuse tagamisel. Nõustame ohutusjuhendi koostamisel ja kiidame selle heaks raudteeseaduse § 11 lõike 3 alusel.
- Teeme koostööd teiste Euroopa liikmesriikide ohutuasutustega ja Euroopa Raudteeametiga. Vajadusel aitame menetleda ühtse ohutustunnistuse menetlemist raudteeseaduse § 34 ja sõlmitud koostöölepingute alusel, samuti jagame ohutusalast teavet.
- Seisame raudteeveeremi nõuete kohase hooldustöö korraldamise eest. Väljastame hoolduse eest vastutavale üksusele sertifikaadi (ECM sertifikaat) raudteeseaduse § 42 alusel kui ka siseriiklikult kehtiva tehnohoolde ja remondi tegevusloa raudteeseaduse § 12 lõike 1 punkti 4 alusel, ning teostame nende ettevõtete üle järelevalvet.
- Tagame vedurijuhtide erapooletu ja kvaliteetse koolitamise ning eksamineerimise. Kiidame heaks ja teostame järelevalvet koolituskeskuste ja eksamineerijate üle.
- Tagame riskihindamise meetodite kasutamise raudteesektoris. Jälgime riskihindamise rakendamist ja tagame oluliste muudatuste korral ohutushindamisasutuse (*Assesment Body* ehk *AsBo*) kaasamise ettevõtte poolt.
- Edendame raudteesektoris ohutuskultuuri põhimõtete juurutamist ja ohutuskultuuri mudeli rakendamist ettevõtete ohutusjuhtimise süsteemi põhiprotsessides. Julgustame ettevõtteid jagama sektoriga ohutuskultuuri rakendamise praktikaid.
- Raudteeohutust tagavate ettepanekute esitamine ministeeriumile seadusandluse muutmiseks. Vajadusel organiseerime ettepaneku koostamiseks vastava töögrupi, kuhu kaasame raudtee-ettevõtete eksperte.

Järelevalve põhimõtted

Järgime oma järelevalve käigus Euroopa Liidu ja Eesti seadusandlust, eesmärgiga olla oma tegevuses ja otsustes proportsionaalsed, ühtsed ja vastutavad.

Meie järelevalve põhimõtted on järgmised:

- **Oleme avatud.** Meie tegevus on läbipaistev ja sõltumatu, meie otsused on objektiivsed, õiglased ja põhjendatud. Oleme proaktiivsed nõuandjad ning suhtluses peame oluliseks ausust ja austust.
- **Oleme koostööle suunatud.** Väärtustame koostööd ja kaasamist nii asutuse sees kui väliste partnerite ja turuosalistega, sh teised ohutusasutused, OhutusjuurdLuse Keskus ja Euroopa Raudteeamet. Toimime ühtse meeskonnana, hoiame häid suhteid ning hindame meile antud tagasisidet.
- **Oleme tulemuslikud.** Meie töö on eesmärgistatud ning me soovime, et meie tegevusel oleks positiivne mõju. Oleme alati orienteeritud lahendusele ning protsessis püüdleme efektiivsuse ja võimalikult optimaalse tulemuse poole.
- **Oleme asjatundlikud.** Väärtustame kompetentsust, teaduspõhisust ning elukestvat õpet. Oleme avatud muutustele ning otsime pidevalt võimalusi arenguks. Ühiskonnas oleme hinnatud ja usaldusväärne arvamusi liider, kes panustab ka raudteesektori ja avalikkuse teadlikkuse tõstmisse. Rakendame kompetentside hindamisel ja juhtimisel ning arendamisel TTJA peadirektori käskkirjaga 19.06.2025 nr 1-2/25-042 kinnitatud juhendit „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kui raudteeohutusasutuse kompetentside juhtimise süsteemi kinnitamine“
- **Kogume ja analüüsime teavet.** Kogume teavet paljudest usaldusväärsetest allikatest, see hõlmab ohutusjuhtimise süsteemide hindamisel kogutud teavet, varasema järelevalvetegevuse tulemusi, eksperthinnanguid, veeremiüksuste lubades esitatud asjakohast teavet, riiklike uurimisasutuste aruandeid, muid andmeid õnnetusjuhtumite või vahejuhtumite kohta, raudteeveo-ettevõtjate või taristuettevõtjate iga-aastaseid ohutusaruandeid, hoolduse eest vastutavate üksuste aruandeid, kodanike kaebusi ja muid asjakohaseid allikaid. Raudteeohutuse tagamiseks kasutame mõõdikuid ja tegeleme riskide ennetamisega.
- **Oleme menetluslikult järjepidevad.** Vaatame suuremat pilti, hoiame menetlusel pilgu lõpuni peal, et midagi ei jääks pooleli ja teeme menetluse lõpus kokkuvõtteid, mis läks

meie tegevuses hästi ja mis vajab täiendamist. Tagame järjepidevuse sama liiki menetlustes, et süsteemi osapooltele oleks selge, millistel alustel toimub menetluse protsess ning otsuse tegemine.

- **Seame esikohale olulised tegevused.** Hindame erinevatest usaldusväärsetest allikatest saadud teavet ja analüüsime, et teha kindlaks, millised teemad on kõige tähtsamad. Meie põhirõhud on ennetustöö, teavitamisel, järelevalvel ning oma pädevuse tõstmisel. Arvestame kogutud teabega oma järelevalve kavandamisel. Teeme selgeks, milliseid ressursse on vaja koostatud strateegia ja kava elluviimiseks, ning planeerime nad oma eelarvesse.
- **Oleme uuenduslikud.** Oleme tulevikku vaatav nutikas ja arenev ohutusasutus. Hoiame ennast kursis uute tehnoloogiate, meetodite ning e-lahenduste kasutuselevõtu võimalustega. Meie eesmärgiks on nutikus ja väiksem halduskoormus. Panustame ameti digi-innovatsiooni lahendusesse: loome raudteeohutuse järelevalve ja riikliku raudteeliiklusregistri pidamise analüüsimise vahendite sisu, teeme koostööd arendustiimiga ja osaleme rakendamises. Oleme ettevõtjatele partneriks uute tehnoloogiate kasutuselevõtu diskussioonides. Anname sisendi Euroopa Raudteeameti arendustesse raudtee valdkonnas.

Järelevalve meetodid

Järelevalve käigus kasutame tavapäraselt erinevate meetodite kombinatsiooni, eelkõige ohutuskvaliteedi kontrolli koos paikvaatlusega.

- **Ohutuskvaliteedi kontroll** - tegevus, mille raames hinnatakse, kas raudteeveo-ettevõtja või taristuettevõtja järgib kindlaid ohutusjuhtimise nõudeid või võrreldakse tema tegevust kindla meetodiga, mida kasutatakse ohutusjuhtimise süsteemi ohutuskvaliteedi kontrolli läbiviimisel. Samuti kasutatakse ohutuskvaliteedi kontrolli hoolduse eest vastutavate üksuste sertifikaadi (ECM) omanike ja koolituskeskuste järelevalve korral.
- **Paikvaatlus** - raudteeveo-ettevõtja või taristuettevõtja tegevuse konkreetse ja kindlapiirilise aspekti kontroll, mida viib ellu meie volitatud ametnikud. Kontrolli eesmärk on teha kindlaks Euroopa Liidu ja riikliku õiguse täitmine või tõendada, et öeldut või ohutusjuhtimise süsteemi lisadokumentides märgitud ka tegelikkuses rakendatakse. Kontroll tõendab nii protsessi toimimist kui ka selle toimivust. Kontroll annab kontrollijale teadmise, et midagi on reaalselt olemas ja rakendatakse. Järelevalve käigus täidetakse kontrollnimekiri ja küsitakse kontrollküsimusi. Vaadatakse üle dokumendid (sh VEPS väljavõtted, vedurijuhtide õppekoosolekul osalemise päevaraamat), raudteerajatis, depoo või raudteeveerem.
Ülevaatus teostatakse avaliku ja mitteavaliku raudtee, konkreetse teemapüstituse, reisijateveo ohutuse (sh eeskirjad), kaupade (sh ohtlik kaup, kauba kinnitus) või konkreetsete liiklus- ja manöövriröö piirkondade (sh jaamade) osas.
- **Hinnangu andmine** – kuidas on omavahel integreeritud ohutuskultuur (*safety culture*), riskijuhtimise korraldamine ning inim- ja organisatsioonilised faktorid (HOF) ettevõtte tegevuses.
- **Muu järelevalve** – ohutusalased arutelud, kuulamised, küsitlused.

Selliseid meetodeid nagu küsitlused, dokumentide läbivaatamine või tõendav kontroll saab kasutada suuremas või väiksemas ulatuses erineva mahuga protsesside puhul ja neid kombineerida, et saada ülevaade ettevõtte ohutustulemustest ja tuvastada neid tulemusi mõjutavad puudujäägid. Seejärel võib kasutada üksikisikute küsitlemist, dokumentide uurimist ja tõendavat kontrolli, et teha otsus organisatsiooni juhtimise arengutaseme ja süsteemi suutlikkuse kohta kontrollida tekkinud riske. Pärast seda teeb ohutuskvaliteedi kontrolli läbiviiv

vastutav ametnik otsuse, kasutades juhtimissuutlikkuse mudelit või arengumudelit, et hinnata, kui hästi toimib ettevõtte ohutusjuhtimise süsteem. Ülesannete täitmise vaatlus ja võimalusel juhtkonna koosolekutel osalemine on tegevused, mis suurendavad riikliku ohutusasutuse teadmisi konkreetse raudteeveo-ettevõtja või raudteeinfrastruktuuriettevõtja ja tema ohutuskultuuri kohta. Püüame saavutada head tasakaalu ülalt alla tegevuse (ohutusjuhtimise süsteemi kontroll) ja alt üles tegevuse (kohapealne paikvaatlus toimuva vaatlemiseks) vahel. Järelevalve lähenemisviisides võib koondada olemasolevad kontrollitegevused ja kombineerida need ohutusjuhtimise süsteemi ohutuskvaliteedi kontrolliga, et tehakse valik erinevatest juhtimiskordadest. See vähendab teatavate meetodite mõne puuduse mõju ja annab tõesema üldpildi järelevalvesubjekti tegelikest tulemustest. Neid meetodeid saab kasutada raudtee-ettevõtjate liideste valdkonnaüleseks uurimiseks, et saada Eesti tasandil üldpilt sellest, kuidas erinevaid küsimusi hallatakse raudteevõrgus tervikuna.

Järelevalve tööplaani

Järelevalvemenetlused jagunevad korralisteks ja planeerimata järelevalveteks.

- Korraline järelevalve põhineb **ettevõtete küpsusmudelil** kajastuvatel riskihinnangutel, milles võetakse arvesse väljastatud lube/tunnistusi, varasemaid järelevalvemenetlusi, toimunud vahejuhtumeid/õnnetusjuhtumeid, ettevõtte tegutsemist. Lisaks arvestatakse **TTJA ohuprognooosi ja sisemisi ohutusnäitajaid**.
- Planeerimata järelevalve on kontroll, mis viiakse läbi vastusena teabele, mis on saadud raudteesüsteemi osaleja tegevuse või tegevusetuse või raudteesüsteemi funktsionaalsete häirete või mittevastavuste kohta, näiteks kaebus, meediast pärit teave.

Järgmise aasta järelevalve tööplaani koostamisega alustame iga aasta detsembris eelmise perioodi kokkuvõtete tegemisega ja kinnitame hiljemalt **esimeseks märtsiks**. Järelevalve tööplaani vaatame jooksvalt üle, eesmärgiga hinnata selle tulemuslikkust ning täiendamise vajadust. Järelevalve tööplaani avalikustatakse ka **TTJA koduleheküljel** raudtee järelevalve rubriigis.

Järelevalve tööplaani koostamisel arvestame pooleli olevate ohutustunnistuste ja ohutuslubade menetlustega ning nende lisamise vajadusega järelevalve kavas.

Kui järelevalve tööplaani lisatakse ettevõtja, kellel on olemas ka Euroopa Raudteeameti või teise liikmesriigi ohutuasutuse poolt väljastatud ühtne ohutustunnistus, siis teavitame järelevalve plaanidest ka vastava liikmesriigi ametiasutust. Lähtutakse liikmesriikide vahel sõlmitud koostöökokkulepetest.

Järelevalve tööplaani koostamisel arvestame järgmiste vajadustega kontrollida:

- raudteerajatiste ja -veeremi tehniline seisukord ja ohutus;
- raudteerajatiste ja -veeremi regulaarse hooldustööde toimivus;
- esitatud aruannetes sisalduva info kontroll;
- kehtivate tunnistuste olemasolu;
- inimteguritega seotud küsimused, arvestades ettevõtte ohutusjuhtimise süsteemis kehtestatut;
- kehtestatud protseduuride olemasolu;
- seadusandluses nõutud juhendite olemasolu;
- varasema järelevalve tulemus.

Samuti arvestatakse kehtestatud järelevalve meetoditega ning järelevalveks eraldatud ressurssidega.

Järelevalve läbi viimine ja dokumenteerimise korraldamine

Ühtse ohutustunnistuse väljastamise ja raudteeveeremi vastavushindamise menetlused korraldatakse ühtne kontaktpunkt (One-Stop Shop OSS) süsteemis, kõik muud menetlused korraldatakse TTJA **järelevalveinfosüsteemis (JVIS)**. Teatud dokumentatsiooni menetlused (komisjonide moodustamise otsused, kasutustasud, ametijuhendid, käskkirjad, vaided) toimuvad TTJA poolt kasutatavas dokumendihaldussüsteemis **Delta**.

Dokumentide vormistamisel ja allkirjastamisel lähtutakse eelkõige TTJA peadirektori 27.03.2025 käskkirjaga nr 1-2/25-022 kehtestatud **dokumendihalduse korrast**.

Järelevalvega seotud tööülesanded määratakse osakonna juhataja poolt, korraldatakse **raudteeosakonna tööplaanis** kokku lepitud **järelevalve tööplaani** alusel või võetakse töösse ametniku ettepanekul, kuid eelnevalt kooskõlastades tegevuse alustamise osakonna juhatajaga.

- Järelevalve menetlus algatatakse JVIS-es ja edastades sellekohase teate ettevõtjale peamenetleja (vastutaja) poolt.
- Järelevalve teostamisele objektile eelneb **ettevalmistuskoosoleku** vormis. Järelevalve meeskonna koosseisu määrab osakonna juhataja ning koosoleku korraldab järelevalve eest vastutav ametnik. Koosolekuks ettevalmistavad sisendi annavad järelevalves osalevad ametnikud vastavalt oma valdkondadele. Koosolekul vaadatakse üle asjakohased dokumendid, sh kontroll-lehed, küsimused, eelmiste menetluste protokollid, ettevõtte poolt esitatud aruandlus, juhendid, asjakohased varasemalt toimunud juhtumid. Vajadusel küsitakse ettevõtte käest täiendavat infot: kehtivate dokumentide, kohapeal osalevate töötajate kohta, sh vastutavate töötajate nimed, seadmete loetelu jm.

Erinevates järelevalvetes kontrollime erinevaid aspekte:

- **Ohutusloaga** seotud järelevalves kontrollime ohutusjuhtimissüsteemi sisulist rakendamist ettevõtte juhtimis- ja operatiivtasemetel, raudteeohutuse ja raudteeliikluse eest vastutavate pädevate töötajate olemasolu, raudteerajatiste olemasolu raudteeliiklusregistris, vastutuskindlustuslepingu olemasolu ja kehtivust, raudteeinfrastruktuuri ja raudteeliikluse korralduse nõuetele vastavuse kontrollimise aruannete olemasolu ja sisu.

- **Ühtse ohutustunnistusega** seotud järelevalves kontrollime ohutusjuhtimissüsteemi sisulist rakendamist ettevõtte juhtimis- ja operatiivtasemetel, veoeeskirja olemasolu ning selle vastavust sätestatud nõuetele (ohutusnõuniku olemasolu ohtlike kaupade veo korral) ja reaalsele olukorrale.

Ohutusjuhtimise süsteemide üle teostame järelevalvet arvestades Euroopa Raudteeameti poolt koostatud juhendit „Jõustamiskorraldusmudel (*Enforcement Management Model*)“. Tavapärane järelevalve vorm on ohutuskvaliteedi kontroll, mis toimub meeskonnas. Järelevalve meeskond koostab küsimustiku. Aluseks võetakse ettevõtte viimane ohutusjuhtimise süsteemi dokument. Analüüsimise ettevõttega seotud juhtumeid, vaatame üle varasema järelevalve tulemused, ettevõtte saadetud aruanded ning muu saabunud teabe ettevõttes toimunud muudatuste kohta. Ohutuskvaliteedi kontrolli raames intervjuueeritakse ettevõtte ohutusjuhtimise süsteemiga seotud võtmeisikuid ja töötajaid, kelle igapäevatöös on vajalik ettevõtte ohutusjuhtimise süsteemi tundmine.

- **Mitteavaliku raudtee majandamise tegutsemise ohutustunnistusega** seotud järelevalves kontrollime kehtestatud raudteeinfrastruktuuri töö- ja hoolduspõhimõtteid, raudtee tehnokasutuseeskirjast tulenevate juhendite olemasolu, raudteeohutuse ja raudteeliikluse eest vastutavate pädevate töötajate olemasolu, raudteerajatiste olemasolu ja ajakohasust raudteeliiklusregistris, vastutuskindlustuslepingu olemasolu ja kehtivust ning raudteeinfrastruktuuri ja raudteeliikluse korralduse nõuetele vastavuse kontrollimise aruannete olemasolu ja sisu vastavust reaalsele seisukorrale.
- **Mitteavaliku raudtee veo tegutsemise ohutustunnistusega** seotud järelevalves kontrollime veoprotsesse (sh ohtlike kaupade veo korral ohutusnõuniku olemasolu), raudtee tehnokasutuseeskirjast tulenevate juhendite olemasolu (sh manöövr töö juhendid), vedurijuhtide lubade ja sertifikaatide olemasolu (nende olemasolu raudteeliiklusregistris), vedurijuhiabide kutsetunnistuse olemasolu (nende olemasolu Sihtasutus Kutsekoda registris), raudteeveeremi registreeringut raudteeliiklusregistris ja vastavust raudtee tehnokasutuseeskirjas kehtestatud nõuetele.
- **Raudteeinfrastruktuuri** järelevalves kontrollime raudteerajatiste olemasolu ja ajakohasust raudteeliiklusregistris, tehnilise dokumentatsiooni olemasolu, ehitusgabariidi nõuete täitmist, raudteerajatiste korrasolekut, raudtee tehnokasutuseeskirja juhendite ja kordade olemasolu ning rakendamist, raudteeinfrastruktuuri ja raudteeliikluse korralduse nõuetele vastavuse kontrollimise aruannete olemasolu ning sisu vastavust reaalsele seisukorrale, selgitame

raudteefrastruktuuriga seotud juhtumite asjaolusid ja kontrollime võetud meetmete asjakohasust.

- **Raudteeveeremi** järelevalves kontrollime raudteeveeremi tehnilise dokumentatsiooni, veeremi tehnilist korrasolekut, registreeringut raudteeliiklusregistris, selgitame raudteeveeremiga seotud juhtumite asjaolusid ja kontrollime võetud meetmete asjakohasust. Raudteeveeremi veeremitüübile või veeremile esmase kasutuselevõtu loa ja täiendava kasutuselevõtu loa väljastamise menetlusega seotud järelevalve on kehtestatud TTJA dokumendis „**Raudteeveeremi vastavushindamine 01_25**“.
- **Raudteeliikluse ja manöövr töö** järelevalves kontrollime jaamatöö ohutut toimimist, jaamatöö tehnoloogilise protsessi kooskõla jaama tehnokorraldusaktiga ning raudteeliikluse ja manöövr töö ohutut korraldamist.
- **Veduri diiselmootori tüübikinnitusasutuse** funktsiooniga anname välja tüübikinnitusi diiselmootorile, võttes aluseks tehnilise teenistuse raporti. Teeme järelevalvet. Õigus anda välja asendusmootorite tootmismahtude kinnitust.
- **Raudteeveeremi hoolduse eest vastutava üksusega** seotud järelevalves kontrollime veeremi hoolduse arendamise, juhtimise ja teostamise funktsioonide olemasolu ning vastavust kehtivatele nõuetele. Kontrollime tehnilise dokumentatsiooni ning töövahendite olemasolu ja korrasolekut.
- **Vagunite remondi- ja tehnohoolduspunktiga** seotud järelevalves kontrollime tehnilise dokumentatsiooni ning töövahendite olemasolu ja korrasolekut, tehtavate hoolduste kvaliteeti, raudteeveeremi remondi- ja tehnohooldde tegevusloa ning vastutuskindlustuslepingu olemasolu ja kehtivust.
- **Raudteeveeremi remondi- ja tehnohooldusdepooga** seotud järelevalves kontrollime tehnilise dokumentatsiooni ning töövahendite olemasolu ja korrasolekut, raudteeveeremi remondi- ja tehnohooldde tegevusloa ning vastutuskindlustuslepingu olemasolu ja kehtivust.
- **Veduri juhtidega** seotud järelevalves kontrollime veduri juhiloa olemasolu ja kehtivust, sertifikaatide olemasolu ja kehtivust, tervisetõendite olemasolu ja kehtivust ning nõuete täitmist. Teostame veduri juhi kabiinis kontrollisõite eesmärgiga kontrollida veduri juhi tööd ja tööprotsesse ning nõuete täitmist.
- **Koolituskeskusega** seotud järelevalves kontrollime koolitusmaterjalide olemasolu ja ajakohasust, koolitusruumide ja koolitajate olemasolu ning nõuetele vastavust. Kontrollime koolitustundide läbiviimist reaalses olukorras.

- **Vedurijuhtide tunnustatud eksamineerijatega** seotud järelevalves kontrollime eksamineerimise korra olemasolu ja ajakohasust. Kontrollime eksamineerija tegevust eksami käigus ja nende pädevust.

Järelevalve toimub vastavalt „**Järelevalve protsess 01_25**“ voodiagrammile ja erinevad kontrolllehed on leitavad osakonna kettal „Järelevalve“ kausta alamkaustas „Järelevalve vormid“.

Järelevalve peamenetleja vastutab protokollide õigeaegse allkirjastamise ja väljasaatmise eest, vastavalt **haldusmenetluse seaduse** § 18 lõikele 3.

Protokollid kooskõlastatakse järelevalvel osalenud ametnikega ning saadetakse välja järelevalve peamenetleja allkirjaga.

Protokollile vastamiseks antakse ettevõttele tähtaeg **10 kalendripäeva**. Iga menetluses osaleja jälgib, et tema poolt märgitud mittevastavused saavad ettevõtte poolt vastatud. Ettevõtte järelevalve protokollide vastuskirjale, millele on vaja täiendavalt vastata, vastame hiljemalt **15 kalendripäeva** jooksul. Menetluses täiendavate selgitavate ametlike kirjade eest vastutab peamenetleja, kuid ka iga menetluses osaleja eraldi vastutab selle eest, et tema vastutusel olev teema on ettevõttele arusaadavalt selgitatud ja osaleja annab vajadusel ka täiendavaid selgitusi. Ettevõtet teavitatakse peamenetleja poolt järelevalve lõppemisest ametliku kirjaga. Üldjuhul toimub järelevalvega seotud kirjavahetus ja päringud ametlikul blanketil koostatud kirjade või e-kirjade vahendusel, mis on registreeritud JVIS-esse vastava menetluse alla.

Järelevalve tulemuste hindamine

Selleks, et aidata raudteesüsteemi osalistel mõista, milliseid tegevusi neilt oodatakse (sh mida nad peaksid või ei peaks tegema) ja milliseid tegevusi nad võivad TTJA-lt oodata, hinnatakse iga järelevalvetegevuse tulemust ühe järgmise hinnanguga:

Hinnangu aste	Hinnangu astme kirjeldus
4	Kriitiline mittevastavus (protsess ei toimi ja mittevastavus kujutab endast tõsist turvariski).
3	Tõsine mittevastavus (protsess on ametlikult kehtestatud. Hinnatud protsessid ei ole asjakohased ja puudub kindlus, et riskid on tuvastatud, kontrollitud ja juhitud, mittevastavus loob kriitilise mittevastavuse riski).
2	Mittevastavus (protsessides tuvastatud puudused. Ei ole võimalik saada piisavat kindlust riskide kontrollimise ja juhtimise kohta).
1	Tähelepanek (protsessid vastavad formaalselt nõuetele, kuid tavad, dokumentide ja/või arvestusandmete puudused võivad põhjustada mittevastavust).
0	Protsesse kontrollitakse ja pidevalt täiustatakse, riske tuvastatakse ja hallatakse.

- Raudteesüsteemi osaleja tegevuse hindamisel, mille hinnang on „4“, rakendab TTJA ajutisi ohutusmeetmeid, sealhulgas piirab või peatab vastava tegevuse viivitamatult.
- Raudteesüsteemi osaleja tulemuslikkuse hindamisel, mille hinnang on „3“, võib TTJA rakendada ajutisi ohutusmeetmeid. TTJA koordineerib parandusmeetmete rakendamist võimalikult lühikese aja jooksul, mis ei tohi ületada 3 kuud.
- Raudteesüsteemi osaleja tulemuslikkuse hindamisel, mille hinnang on „2“, lepib TTJA kokku parandusmeetmete rakendamise tähtaja, mis ei ole pikem kui 6 kuud.
- Raudteesüsteemi osaleja tulemuslikkuse hindamisel, mille hinnang on „1“, kontrollib TTJA parandusmeetmete rakendamist järgmise plaanilise seiretegevuse läbiviimisega.

Haldusmenetluse tulemuste rakendamine

Meie poolt kohaldatavad võimalikud sanktsioonid tuginevad haldusmenetluse põhimõtetel ja raudteeseaduse sätetel. Oleme korrakaitseaduse mõistes raudteevaldkonna korrakaitseorgan ja riiklik raudteeohutusasutus. Järelevalvetoiming fikseeritakse järelevalveprotokollis, kus kajastatakse järelevalve käigus teostatud toimingud, objektiivne olukord ja tuvastatud mittevastavused õigusaktide nõuetega. Ettevõtjale antakse võimalus määrata tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Vajadusel rakendatakse ettekirjutusega puuduste kõrvaldamise tähtaeg koos sunniraha määramise hoiatusega. Oluliste puuduste juures võidakse rakendada ka väärtemenetlust väärtemenetluse seadustiku kohaselt. Väljastatud ettekirjutusele võib 30 päeva jooksul ettevõtte esitada vaide TTJA-le või pöörduda halduskohtu poole. TTJA peadirektor on 17.01.2023 käskkirjaga nr 1-2/23-003 kinnitanud **vaiete lahendamise juhendi**.

Järelevalve ühiste ohutusmeetodite kontekstis tähendab mittevastavus seda, et ohutusjuhtimise süsteem ei täida riskide kontrollimise põhinõuet. Järelevalve ühistes ohutusmeetodites jagunevad küsimused olulisteks mittevastavusteks ja muudeks probleemseteks valdkondadeks, millele peame ohutusasutusena tähelepanu pöörama.

Ettevõttele, kelle suhtes jõustamismeetmed võetakse, tuleb teha arusaadavaks, miks sanktsioonid kohaldatakse ja kuidas saab olukorda parandada. Ohutusasutusena peame tõendama, et iga meie poolt vastu võetav meede on põhjendatud ja suunatud tajutava riski vastu. Raudteeveo-ettevõtja või raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja ohutusjuhtimise süsteemis mittevastavuse tuvastamiseks kasutakse Euroopa Raudteeameti poolt koostatud juhendis „Jõustamiskorraldusmudel“ olevat korda.

Koostöö raudteevaldkonna organisatsioonidega

Teeme koostööd Euroopa Raudteeametiga ühtsete ohutustunnistuste ja veeremite autoriseerimiste menetlemisel mitmepoolse koostöö lepingu (ERA-EE-LV-LT Multilateral Cooperation Agreement) ja ekspertide kaasamise lepingu (EE-ERA Pools of Expert Agreement) alusel, (viide: dokumendihalduse süsteem DELTA 28.10.2020 nr 1-3/2020/0125-1). Koostöös teiste ohutusasutuse, võetakse aluseks Euroopa Raudteeameti poolt koostatud juhendit „Riiklike ohutusasutuste vaheline kooskõlastamine- ühine järelevalve lähenemisviis“ ja olemasolevaid ohutusasutustega tehtud kokkuleppeid:

- Euroopa Raudteeameti, Läti ja Leedu ohutusasutustega sõlmitud mitmepoolne koostööleping (ERA-EE-LT-LV Multilateral Cooperation Agreement).
- Läti ohutusasutusega sõlmitud koostööleping järelevalve osas, (viide: dokumendihalduse süsteem DELTA 19.05.2021 nr 1-3/2021/0069-1).

Teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ohutusasutustega teeme kooskõlastatud järelevalvet koostöölepingute alusel. See tähendab, et anname teisele ohutusasutusele eelnevalt teada järelevalve korraldamisest neid huvitava ettevõtte juures, edastame teavet järelevalve tulemustest ning sellega seotud jätkutegevustest. Samamoodi soovime ka meie saada teise ohutusasutuse käest infot ettevõtete kohta, millel on raudteega seotud tegevus ka Eestis. Teisel ohutusasutusel on eelneval kokkuleppel võimalik osaleda vaatlejana meie järelevalves, kuid oma kohalejõudmise kulud katab teine ohutusasutus ise. Meie kooskõlastatud väljasõidud teise ohutusasutuse järelevalve juurde saavad toimuda eelneval kokkuleppel osakonna juhatajaga.

Ohutusasutuse ennetus- ja teavitustegevused

- Juhindume TTJA kommunikatsiooni strateegia 2025-2030 dokumendis toodust.
- Anname igakuiselt sisendit TTJA kommunikatsioonitegevusse (**TTJA kommunikatsiooni- ja meediaplaan**).
- Osaleme aktiivse partnerina MTÜ Operation Lifesaver Estonia ennetustegevustes.
- Üks kord aastas korraldame raudtee-ettevõtete ja MTÜ Operation Lifesaver Estonia kommunikatsiooni koordineerimise kohtumisi, kus pannakse paika aasta kommunikatsiooni põhisuunad.
- Anname kaks korda aastas välja **raudtee infokirja**, kus kajastame erinevaid raudtee teemasid.
- Korraldame vähemalt üks kord aastas ettevõtjatele **raudteeohutuse infotundi**.
- Hoiaime avalikkust kursis raudteeohutuse teemadega läbi pressiteadete, intervjuude, sotsiaalmeedia postituste ja arvamusartiklite.
- Avalikustame õnnetusjuhtumite statistika TTJA koduleheküljel.
- Panustame ennetustegevusse raudteeohutuse töövihikute jagamisega lasteaedadele.
- Teavitame raudtee-ettevõtjaid, rajatiste, veeremi valdajaid ja omanikke muudatustest seadusandluses, juhendites vms
- Teeme ministriumile ohutusalaseid ettepanekuid seadusandluse muutmiseks. Kaasame raudtee-ettevõtjate eksperte, vajadusel teisi huvitatud osapooli.

Riskitase liikmesriigis

Riskitase määratakse kindlaks arvestades Euroopa Liidu poolt kehtestatud ühtseid ohutusnäitajaid ja osakonnasiseselt koostatud arvestustabeli riskihinnangust tulenevaid riigisiseseid ohutusnäitajaid.

Ohutusnäitajate puhul jälgime üldiselt avaliku raudteeohutuse taset, raudteeliikluse ohutustaset ja veeremi tehnilist ohutustaset. Nendest lähtuvalt mõõdame konkreetsemaid riske lähtuvalt Euroopa Komisjoni (edaspidi KOM) otsuse 2009/460/EÜ suunistest, majandus- ja taristuministri 03.12.2020. a määrusest nr 83¹ ja meie osakonnasisesest arvestustabeli (jaguneb kolmeks alamtabeliks) näitajatest.

Riiklikud kontrollväärtused, mis on kehtestatud KOM otsusega 2012/226/EL (konsolideeritud versioon), on järgmised:

- Reisijatega seotud riskid 78,2 (NRV 1.1) ja 0,665 (NRV 1.2), CST 1.1 on 0,17 ja CST 1.2 on 0,00165
- Töötajatega seotud risk 64,8 (NRV 2), CST on 0,0779
- Raudteeületuskoha kasutajaga seotud risk 400 (NRV 3.1), CST on 0,71
- Muude isikutega seotud risk 11,6 (NRV 4), CST on 0,0145
- Raudteemaal loata viibivate isikutega seotud risk 1550 (NRV 5), CST on 2,05
- Ühiskonnaga seotud risk 2110 (NRV 6), CST on 2,59

NRV tähendab riiklikku kontrollväärtust, millega näidatakse aktsepteeritavat taset riigis.

CST tähendab ühiste ohutuseesmärkide väärtusi, mis hõlmavad kogu raudteesüsteemi.

Ohutuse baastasemed, mis on siseriiklikult paika pandud, on järgmised:

- Avaliku raudteeohutustaseme baastase 0,2;
- Raudteeliikluse ohutustase on seotud aasta jooksul läbitud rong-kilomeetrite vahemiku näitajaga, millele on määratud normaaltase ja häiretase;
- Veeremi tehniline ohutustase 0,85.

¹ Ohutusjuhtimise süsteem, ohutusnäitajad, raudteeinfrastruktuuri, -liikluse korralduse ja -ohutuse nõuetele vastavuse kontrollimine, nende aruandlus, vormid ning tähtajad ja raudteeohutust mõjutavatest juhtumistest teavitamine

- **Avaliku raudteeohutustaseme** arvestamises kasutatakse kolme näitajat: hukkunute arv, vigastatute arv ning tõenäoliste tahtliku tegevuse ilmingutega ohutust riivavate juhtumite arv. Hukkunute ja vigastatute arvul on näitajas kaalutud erinev osakaal. Tahtliku tegevuse ilmingutega juhtumite arv arvestatakse hukkunute koguarvust välja, sest see element ei ole raudteeohutusega põhjus-tagajärg seoses, vaid kolmanda osapoole teadlik tegevus.
- **Raudteeliikluse ohutustaseme** puhul analüüsitakse raudteeliikluse ohutust mõjutavad juhtumeid (nt rongi keelavast foorinäidust möödasõit), tehnilisi juhtumeid (nt rööpamurrud) ning kolmanda osapoolega seonduvad juhtumid, kuhu kuuluvad veeremi kokkupõrked takistustega vabas gabariitmõõtmes ning veeremi kokkupõrked raudteeülesõidukohal sõidukiga. Nendel kolmel teguril on ohutusnäitajas erinev kaalutud osakaal. Nii avaliku raudteeohutustaseme ning raudteeliikluse ohutustaseme puhul saadakse tulemuseks suhtarv, mis on sõltuv läbitud rongikilomeetritest.
- **Veeremi ohutustaseme** näitaja on seotud juhtumitega nagu näiteks raudteeveeremiosade teele kukkumine, raudteeveeremi peatala, automaatsiduri või pöördvankri osa murdumine rongi koosseisus, veduririke rongis, kui selle tõttu on vaja abivedurit või seoses veduririkkega tekib jaamavahel rongiliikluses seisak üle 30 minuti, veduri või mootorrongi turvaseadme rike rongis, tehnilise rikke tõttu reisivaguni mahajätmine enne sihtjaama jõudmist, kauba- või reisirongis automaatsiduri iseeneslik lahtihaakimine, Hotboxi tuvastatud ja kinnitatud veeremi tehnilised kõrvalekalded rongis (punane). Ka nendel juhtumite puhul on kaalutud osakaal seatud vastavalt ohuastmele.

Ohutustaseme näitajaid tasandatakse rongikilomeetrite arvuga. Kõigile näitajatele on lisatud baastasemed või aktsepteeritavad tasemed. Raudteeliikluse ohutustaseme baastase on otseselt seotud rongikilomeetrite vahemikega.

Raudteeliikluse ohutustaseme näitaja ning veeremi ohutustaseme näitaja on seotud järelevalve tegevustega, sest need annavad sisendit ja näitavad, millist tüüpi juhtumid on saagenud. Vastavalt sellele saab raudteeosakond tähelepanu pöörata tegevustele ettevõtetes. Avaliku raudteeohutustaseme näitaja on seotud TTJA avalikkusele suunatud teavitus- ja ennetustegevustega.

Arvestame ohutusnäitajate hetkeolukorda kvartaalselt, mille alusel vajadusel hindame ümber järelevalve tööplaani.

Järelevalve tähtsamad eesmärgid

Raudtee järelevalve eesmärgid kujunevad TTJA ohuproгноosist, ettevõtete küpsusmudelitest, õnnetus- ja vahejuhtumite ning tehniliste juhtumite arvust ja sagedusest, järelevalvete tulemustest, veomahtudest jms.

Meie järelevalve strateegilised prioriteedid pannakse paika järgmiselt:

1. Hindame möödunud aastal toimunud raudteeohutusega seotud juhtumeid: nende tõsisust ja sagedust, samuti ettevõtte poolt rakendatud meetmete põhjalikkust ja asjakohasust. Selle alusel planeerime ohutuskvaliteedi kontrolli ja paikvaatlusi.
2. Korraldame ohutuskvaliteedi kontrolli või paikvaatlust väljastatud ühtse ohutustunnistuse osas 36 kuu jooksul peale selle väljastamist ning järelevalvetoiminguid ohutusloa osas.
Hoolduse eest vastutava üksuse sertifikaati omavas ettevõttes teeme järelevalvet vastavalt Komisjoni rakendusmäärusele 2019/779 üks kord kaheteist kuu jooksul. Tegutsemise ohutustunnistuse või tegevusloa (ehitus, tehnohoole ja remont) omandanud ettevõtjaid kontrollime plaanilise järelevalve korras.
3. Paikvaatluse planeerimisel lähtume konkreetse raudteerajatise (side-, turvangu- ja automaatikasüsteemid, raudtee pealisehitus ja tehnosüsteemid, eelkõige raudteeseaduse § 3 rajatised), raudteeveeremi või ettevõtte osas tehtud viimase järelevalvemenetluse toimumisajast ja tuvastatud puuduste sisust.
4. Analüüsime ettevõtte poolt esitatud aruannete asjakohasust ja kaalume ohutuskvaliteedi kontrolli, paikvaatluse või muu järelevalve korraldamise vajalikkust.
5. Vaatame üle möödunud aasta järelevalve tulemused ja kaalume täiendava ohutuskvaliteedi kontrolli, paikvaatluse või muu järelevalve korraldamise vajalikkust.
6. Planeerime paikvaatluse või ohutuskvaliteedi kontrolli põhjendatud kahtluse, esitatud kaebuse, vihje või muust allikast saadud teabe alusel.
7. Analüüsime paikvaatluse vajaduse raudteerajatise või raudteeveeremi osas, millel puudub registreering raudteeliiklusregistris või on see puudulik.
8. Liiklusjärelevalve osas korraldame paikvaatluse veeremi liikluskorralduse (sh jaama töökorraldus, järelevalve sõidud veeremil) üle.
9. Reisi- ja kaubaveo (sh ohtlik kaup) ohutusjärelevalve käigus kontrollime paikvaatluse käigus reisi- ja kaubaveo korraldamise ohutust ning nõuete täitmist.
10. Veeremi järelevalve toimub kas dokumentide kontrolli vormis või paikvaatlusena, mille käigus kontrollime veeremi tehnilist seisukorda.

11. Veduri diiselmootori tüübikinnituse käigus kontrollime märgistuse ja selle andmete vastavust nõuetele.
12. Raudteeveeremi kasutuselevõtu lubade (esmane ja täiendav) kontrollime dokumentatsiooni ja paikvaatluse käigus veeremi vastavust nõuetele.
13. Vedurijuhtide koolituskeskuste ja tunnustatud eksamineerijate üle järelevalve käigus kontrollime dokumentatsiooni vastavust ja paikvaatluse käigus tegevuse nõuete kohasust.